

بررسی رابطه حاکمیت شرکتی با افشای سرمایه فکری در بورس اوراق بهادار تهران

مهدی جوکار^۱، بهاره بنی طالبی دهکردی^۲

^۱ دانشجوی، دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

^۲ دانشیار، گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه حاکمیت شرکتی با افشای سرمایه فکری در بورس اوراق بهادار تهران می باشد پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر نوع داده کمی، از نظر منطق اجرا استقرایی، از نظر نحوه اجرا توصیفی- پیمایشی و از نظر ارتباط بین متغیرها همبستگی می باشد. داده های جمع آوری شده برای آزمون فرضیه ها با استفاده از نرم افزار Eviews و از مدل های رگرسیونی پانل دیتا استفاده می شود. فرضیه های این پژوهش حاکی از رابطه افشای سرمایه فکری و حاکمیت شرکتی با اجزای آن در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می باشد. نتایج حاصل از تحلیل فرضیه ها حاکی از آن است که؛ بین افشای سرمایه فکری با حاکمیت شرکتی، مالکیت داخلی، مالکیت خارجی، نسبت مدیران مستقل، دוגانگی مدیرعامل و حضور کمیته حسابرسی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

واژه های کلیدی: مالکیت داخلی، مالکیت، مدیران، دوغانگی مدیر، کمیته حسابرسی، حاکمیت شرکتی

مقدمه

دارایی‌های نامشهود ذخایر یک سازمان می‌باشند و درجه ریسک تجاری یک سازمان وابسته به این دارایی‌هاست. سرمایه‌گذاری در دارایی‌های نامشهود می‌تواند به معنای دستیابی به مزیت رقابتی باشد که به دست آوردن آن به عنوان یک فرصت در محیط تجاری رقابتی امروزی بسادگی امکان پذیر نیست. بنابراین سرمایه‌گذاری در دارایی‌های نامشهود دارای منافع بیشتری نسبت به سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مشهود است. از این رو اثرات این نوع دارایی‌ها و سرمایه‌گذاری در آن‌ها باید شناسایی، تجزیه و تحلیل، ارزشگذاری و در فرایند گزارشگری گنجانده شود. یکی از مهمترین دارایی‌های نامشود که منجر به ایجاد ارزش می‌گردد سرمایه فکری است که تاکنون روش‌ها و مدل‌های مختلفی برای اندازه‌گیری و سنجش آن ارائه شده است. افشای ارزش سرمایه فکری می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد. اگرچه همه این دلایل جزو اهداف کلیدی هستند، اما هدف اصلی تهیه اطلاعات مفید برای سهام‌داران سازمان است. سهامداران داران، دارای نیازهای اطلاعاتی مختلفی هستند که رویه شرکت باید بر مبنای افشای آن دسته از اطلاعاتی باشد که بتوانند نیازهای اطلاعاتی گروه بیشتری را تامین کند. در این میان عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های خاص شرکت، شرایط محیط، ساز و کارهای داخلی و بیرونی نظام راهبری وجود دارند که می‌توانند بر میزان و نحوه افشای سرمایه فکری و دارایی‌های نامشهود موثر باشد. حاکمیت شرکتی بیانگر این موضوع است که شرکت‌ها در برابر کل جامعه، نسل‌های آینده و... مسئول هستند و در حقیقت موانع و اهرم‌های تعادل درون سازمانی و برون سازمانی برای شرکت‌هاست که تضمین می‌کند آن‌ها مسئولیت خود را نسبت به تمام ذی‌نفعان انجام می‌دهند و درصدد ارتقای انصاف، شفافیت و پاسخگویی در بنگاه اقتصادی می‌باشد و سیستم مکانیزم حاکمیت شرکتی مناسب منجر به تقویت و مهارت مدیران و کمیته حسابرسی شده و منجر به بهبود کیفیت صورت‌های مالی می‌شود. در این فصل به کلیات مربوط به پژوهش پرداخته می‌شود که مهمترین نکات آن مربوط به بیان مساله و اهمیت و ضرورت پژوهش، بیان فرضیه‌ها و متغیرهای پژوهش و همچنین روش پژوهش و گردآوری داده‌ها می‌باشد. در جوامع دانش محور کنونی بازده سرمایه‌های فکری بکار گرفته شده بسیار بیشتر از بازده سرمایه‌های مالی بکار گرفته شده اهمیت یافته است این به آن معنی است که در مقایسه با سرمایه‌های فکری نقش و اهمیت سرمایه‌های مالی در تعیین قابلیت سودآوری پایدار کاهش چشمگیری یافته است شناسایی ارزش‌گذاری و مدیریت اجزای سرمایه فکری به احدى بسیار مهم و حیاتی برای شرکت‌ها تبدیل شده مدیران باید از میزان سرمایه فکری موجود در شرکت آگاهی داشته باشند تا بتوانند سرمایه فکری شرکت را به نحو مطلوب مدیریت کنند. استفاده کنندگان از صورت‌های مالی نیز باید از میزان اجزای سرمایه فکری شرکت آگاهی داشته باشند تا بتوانند آینده شرکت را پیش‌بینی و تصمیم‌های آگاهانه اتخاذ نمایند پس شناسایی اثرگذاری درست و صحیح اجزای سرمایه فکری شرکت‌ها هم برای مدیران و همبرای استفاده کنندگان از صورت‌های مالی امری ضروری هستند که روز به روز بر اهمیت آن افزوده می‌شود در این پژوهش با توجه به افزایش اهمیت افشای اجزای سرمایه فکری به بررسی رابطه افشای اجزای سرمایه فکری و حاکمیت شرکتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته می‌شود. یافته‌های این پژوهش برای مدیران سودمند است. و عاملی مهم در جهت افزایش توانایی شرکت و باقی ماندن در بازار رقابتی محسوب می‌شود.

مبانی نظری و پیشینه:

تعاریف ارائه شده از سرمایه فکری

مفهوم سرمایه فکری همیشه مبهم بوده و تعاریف مختلفی برای تفسیر این مفهوم مورد استفاده قرار گرفته است. بسیاری تمایل دارند از اصطلاحاتی مانند دارایی‌ها، منابع یا محرک‌های عملکرد به جای کلمه سرمایه استفاده کنند و آن‌ها واژه فکری را با کلماتی مانند نامشهود، بر مبنای دانش یا غیر مالی جایگزین می‌کنند. بعضی از حرفه‌ها (حسابداری مالی و حرفه‌های قانونی) نیز تعاریف کاملاً متفاوتی مانند دارایی‌های ثابت غیر مالی^۱ که موجودیت عینی و فیزیکی ندارند ارائه کرده‌اند، با توجه به آنچه گفته شد، تعاریف مختلفی درمورد سرمایه فکری گفته شده است که در ادامه به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

سرمایه فکری از دیدگاه استوارت

استوارت اعتقاد دارد، سرمایه فکری مجموعه‌ای از دانش، اطلاعات، دارایی‌های فکری^۲، تجربه، رقابت و یادگیری سازمانی است که می‌تواند برای ایجاد ثروت بکار گرفته شود. در واقع سرمایه فکری تمامی کارکنان، دانش سازمانی و توانایی‌های آن را برای ایجاد ارزش افزوده دربر می‌گیرد و باعث منافع رقابتی مستمر می‌شود (قلیچ لی و مشبکی، ۱۳۹۹)

سرمایه فکری از دیدگاه بنتیس

بنتیس^۳ سرمایه فکری را به عنوان مجموعه‌ای از دارایی‌های نامشهود (منابع، توانایی‌ها، رقابت) تعریف می‌کند که از عملکرد سازمانی و ایجاد ارزش بدست می‌آیند (قلیچلی و مشبکی، ۱۳۹۹).

سرمایه فکری از دیدگاه ادوینسون و مالون

ادوینسون و مالون^۴، سرمایه فکری را «اطلاعات و دانش بکار برده شده برای کار کردن، جهت ایجاد ارزش» تعریف می‌کنند (واسیله، ۲۰۰۸ به نقل از دستگیر و محمدی، ۱۴۰۰).

سرمایه فکری از دیدگاه بنتیس و هالند

بنتیس و هالند^۵ در مقاله خود سرمایه فکری را این‌طور تعریف می‌کنند: سرمایه فکری ذخیره‌ای از دانش را که در نقطه‌های از زمان در یک سازمان وجود دارد، نشان می‌دهد. در این تعریف ارتباط بین سرمایه فکری و یادگیری سازمانی مورد توجه قرار گرفته است (بنتیس و هالند، ۲۰۰۸ به نقل از دستگیر و محمدی، ۱۴۰۰).

^۱ Non-financial fixed assets

^۲ Intellectual property

^۳ Bontis

^۴ Edinsonson & Malone

^۵ holand

سرمایه‌فکری از دیدگاه روس و همکاران

سرمایه‌فکری دارایی است که توانایی سازمان را برای ایجاد ثروت اندازه‌گیری می‌کند. این دارایی ماهیتی عینی و فیزیکی ندارد و یک دارایی نامشهود است که از طریق به کارگیری دارایی‌های مرتبط با منابع انسانی، عملکرد سازمانی و روابط خارج از سازمان به دست آمده است. همه این ویژگی‌ها باعث ایجاد ارزش در درون سازمان می‌شود و این ارزش به دست آمده به دلیل اینکه یک پدیده کاملاً داخلی است قابلیت خرید، و فروش ندارد (روس و همکاران^۱، ۲۰۲۰ به نقل از محمدی و دستگیر، ۱۴۰۰).

افشای سرمایه‌فکری

مرحله‌نهایی در مدیریت سرمایه‌فکری، فرایند افشای آن است. افشای ارزش سرمایه‌فکری می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد. اگرچه همه این دلایل جزو اهداف کلیدی هستند، اما هدف اصلی، تهیه اطلاعات مفید برای سهامداران سازمان است. سهامداران نیز دارای نیازهای اطلاعاتی مختلفی هستند که رویه شرکت باید بر مبنای افشای آن دسته از اطلاعاتی باشد که بتوانند نیازهای اطلاعاتی گروه بیشتری را تامین کند. این استفاده کنندگان شامل سهامداران و سرمایه‌گذاران، تحلیل‌گران مالی، کارکنان و سایر افراد می‌شود. درحسابداری سنتی، محدودیت‌هایی برای گزارشگری و افشای سرمایه‌فکری وجود دارد، زیرا بیشتر اقسام سرمایه‌فکری نمی‌تواند در ترازنامه نشان داده شود و در عوض هزینه‌های صرف شده برای سرمایه‌فکری، به طور مستقیم به عنوان هزینه جاری به صورت حساب سود و زیان منظور می‌شود. شناخت بی‌درنگ این مخارج به عنوان هزینه، باعث کاهش سودهای جاری و مخدوش جلوه دادن وضعیت مالی سازمان‌ها می‌شود. مشکل اصلی در گزارشگری سرمایه‌فکری، به استاندارد‌های حسابداری مربوط است که یک شرکت را ملزم می‌کنند، فقط در صورتی یک قلم را به حساب دارایی‌ها منظور کند که تمامی ویژگیهای تعیین شده در استاندارد را دارا باشد. با توجه به این محدودیت‌ها تنها مواردی از قبیل سرقتی، مخارج تحقیق و توسعه و سایر دارایی‌های نامشهود در صورت‌های مالی سازمان آورده می‌شوند.

حاکمیت شرکتی

حاکمیت شرکتی^۲ عبارت است از سیستمی که شرکت‌ها به وسیله آن هدایت و کنترل می‌شوند. حاکمیت شرکتی خوب می‌تواند با ارتقای عملکرد شرکت‌ها و افزایش دسترسی آن‌ها به منابع مالی، زمینه‌های رشد و توسعه اقتصادی پایدار را فراهم آورد و میزان آسیب‌پذیری شرکت‌ها را در مواقع بروز بحران مالی کاهش دهد و حقوق مالکیت را تقویت کند. علاوه بر این، هزینه معاملات و هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد و به گسترش بازارسرمایه کمک می‌کند. عملیات شرکت‌ها به روابط نمایندگی بین سهامداران و مدیران مربوط می‌شود. زمانی که هدف شرکت به حداکثر رساندن منافع سهامداران باشد، جدا کردن مالکیت سهام و کنترل مدیریتی و تصمیم‌گیری‌های تجاری مدیران، می‌تواند به تضاد منافع منجر شود که در نتیجه آن ممکن است مدیران به جای عمل کردن در جهت منافع سهامداران، اهداف خود را دنبال کنند. اصول حاکمیت شرکتی برای فراهم آوردن امکان کنترل و ایجاد توازن بین منافع مدیران و سهامداران و در نتیجه کاهش تضاد نمایندگی، ایجاد شده

^۱ Russian and colleagues

^۲ gubernare

است. براساس یافته های برخی از پژوهشگران از جمله بلک^۱ (۲۰۱۹) و کلپر و لاو^۲ (۲۰۲۰)، ایشی، گمپرس و متریک^۳ (۲۰۲۰) حاکمیت شرکتی نقش مهمی در بهبود عملکرد ایفا می کند و ارتباط مستقیمی بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت در بازار های مالی توسعه یافته و در حال توسعه وجود دارد. نتایج کلی پژوهش ها حالی از وجود رابطه معنی دار بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت است.

پیشینه پژوهش

- نیکبخت و یزدانیان (۱۴۰۱) تحلیل هزینه- منفعت افشای سرمایه فکری از دیدگاه صاحب نظران و کارشناسان حسابداری، در پژوهشی به تمایل بسیاری از شرکت ها به افشای داوطلبانه ی اطلاعات سرمایه فکری و اهمیت آن در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و تعیین ارزش ذاتی شرکت پرداختند، در این پژوهش، با بررسی دیدگاه صاحب نظران و کارشناسان حسابداری، هزینه و منفعت حاصل از افشای اطلاعات سرمایه فکری توسط شرکت ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این راستا دو هدف اصلی برای پژوهش حاضر به شرح ذیل تدوین گردید:

هدف اول: تعیین میزان اهمیتی که استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری (اعم از درون سازمانی و برون سازمانی) برای افشای سرمایه فکری قائل هستند؛

هدف دوم: تعیین دلایلی که شرکت ها را به سمت افشای سرمایه فکری سوق می دهند یا آن ها را از این موضوع باز می دارند.

- رحیمی ریگی و همکاران (۱۴۰۱) تاثیر سرمایه فکری بر کارایی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از مدل تحلیلی پوششی داده ها. یافته های پژوهش بیانگر تاثیر مثبت و معنادار سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه ارتباطی بر کارایی شرکت ها بوده است. علاوه نتایج پژوهش نیز نشان داد که تاثیر عناصر سرمایه فکری بر کارایی شرکت های بورس و اوراق بهادار تهران به ترتیب اولویت عبارتند است از: سرمایه ارتباطی، سرمایه ساختاری و سرمایه انسانی.

- عبدالرضا اسعدی (۱۴۰۱) حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکتهای هلدینگ و تابعه در بورس اوراق بهادار تهران. هدف پژوهش حاضر نیز بررسی اثر مولفه های حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکتهای هلدینگ (مادر تخصصی) و تابعه در بورس اوراق بهادار تهران است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی است. چون نتایج آن میتواند مورد استفاده مدیران و مشارکت کنندگان بازار سرمایه قرار گیرد و از نظر روش اجرا در زمره پژوهشهای توصیفی-همبستگی از نوع پس رویدادی قرار میگیرد. نمونه آماری مورد مطالعه شرکتهای هلدینگ و تابعه آنها در بورس اوراق بهادار تهران هستند که با اعمال معیارهایی انتخاب شده اند که شامل ۲۷ شرکت هلدینگ و ۸۹ شرکت تابعه طی سالهای ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۴ میباشد. نتایج آزمون فرضیههای پژوهش که با استفاده از دادههای ترکیبی و رگرسیونهای چندگانه انجام شده، نشان میدهد که ترکیب هیات مدیره و ساختار مالکیت شرکت های هلدینگ بر عملکرد این شرکت ها تأثیر معنیداری دارد. همچنین اثر عملکرد شرکت های هلدینگ بر عملکرد شرکت های تابعه آنها نیز معنی دار است.

- نمازی و دریائی (۱۴۰۱) پیش بینی نرخ حاکمیت شرکتی با استفاده از شبکه های عصبی. پژوهش حاضر به دنبال پیش بینی نرخ حاکمیت شرکتی بر اساس شبکه عصبی و مقایسه آن با روشهای سنتی محاسبه نرخ حاکمیت شرکتی مبتنی بر

¹ belk

² Kelper&low

³ Eyshi& Gomperes&metrick

سوالات گری و گونزالز که در ضمیمه آمده است؛ می‌باشد. بر مبنای ادبیات تحقیق، متغیرهای مورد استفاده در پژوهش مشخص گردید و مدل‌های تحقیق تدوین گردید. همچنین برای محاسبه نرخ حاکمیت شرکتی از چک لیست استاندارد تهیه شده توسط سازمان خدمات سهامداران نهادی، که براساس دسترسی به اطلاعات، در مورد شرکت‌های ایرانی تعدیل شده است، استفاده شد. در نهایت بر روی شبکه عصبی درک چند لایه، یادگیری صورت گرفت. نتایج نشان می‌دهد، متغیرهای مربوط به ویژگی‌های شرکتی در پیش‌بینی نرخ حاکمیت شرکتی دارای رابطه‌ی غیرخطی با نرخ حاکمیت شرکتی است. و مدل‌های غیرخطی در پیش‌بینی آن عملکرد مطلوبی داشته‌اند.

پیشینه خارجی

- پانپرچان^۲ (۲۰۲۱) بررسی تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد شرکت‌های کامپیوتر تایلند. در این پژوهش بیان شد که سرمایه فکری منشاء خلق ارزش و قابلیت‌های نوآورانه است. که منجر به عملکرد بهتر شرکت می‌شود. نمونه پژوهش شامل ۹۲۵ شرکت کامپیوتری در تایلند می‌باشد و برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون حداقل مربعات معمولی استفاده شد. نتایج نشان داد که سرمایه سازمانی دارای یک اثر در ایجاد ارزش و قابلیت‌های نوآورانه است و علاوه بر آن قابلیت‌های نوآورانه دارای اثر مثبت با عملکرد شرکت می‌باشد.

- لای و چین لی^۳ (۲۰۲۱) مالکیت نهادی و شفافیت اطلاعات: نقش شدت تکنولوژی و صنایع. در پژوهشی به بررسی این سوال که آیا شفافیت شرکتی در صنایع دارای تکنولوژی پیشرفته، زمانی که سهامداران شرکتی یا نهادی-دولتی در ارتباط با حاکمیت شرکتی هستند، به صورت منفی تحت تاثیر قرار می‌گیرد یا خیر، را نیز مورد تجزیه و تحلیل قرار دادیم. نتایج به دست آمده، حاکی از آن بودند که سهام داران نهادی، اعمال حاکمیت شرکتی را به خوبی بهبود بخشیده که به تدریج، در مسیر توسعه‌ی تکنولوژی پیشرفته، ارتقاء خواهد یافت.

- میگلانی و هنری^۴ (۲۰۱۵) ساختار حاکمیت شرکتی داوطلبانه و بحران مالی: شواهدی از استرالیا. در پژوهشی نقش تصویب داوطلبانه مکانیزم حاکمیت شرکتی در کاهش وضعیت بحران مالی شرکت‌های بزرگ را بررسی کردند. و نتیجه آن این بود که بطور خاص سطوح بالاتری از سهامداران و مالکیت مدیر عامل و وجود یک کمیته حسابرسی مستقل با احتمال بحران مالی کمتر مرتبط هستند. همچنین شواهد سببی از تصویب داوطلبانه ساختار حاکمیت شرکتی خاص را یافتند که به جای اینکه به رسمیت شناختن بحران مالی منجر به اصلاحات ساختاری حاکمیت شرکتی شود، منجر به سطوح پایین تر بحران مالی می‌شود.

روش و نوع پژوهش

به طور کلی روش‌های پژوهش را می‌توان با توجه به دو ملاک تقسیم کرد: اول، هدف پژوهش و دوم، نحوه گردآوری داده‌ها. بر این اساس پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر گردآوری اطلاعات، پس رویدادی از نوع همبستگی است. هدف از پژوهش‌های کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر پژوهش‌های کاربردی به سمت کاربرد علمی دانش هدایت می‌شود.

^۱ Garay & Gonzalez

^۲ panperchan

^۳ Lai & Chih Li

^۴ Miglani & Henry

پژوهش‌های همبستگی، شامل کلیه پژوهش‌هایی است که در آن‌ها سعی می‌شود رابطه بین متغیرهای مختلف با استفاده از ضریب همبستگی، کشف و یا تعیین شود. هدف پژوهش همبستگی عبارت است از درک الگوهای پیچیده رفتاری از طریق مطالعه همبستگی بین این الگوها و متغیرهایی که فرض می‌شود بین آن‌ها رابطه وجود دارد. این روش علی‌الخصوص در شرایطی مفید است که هدف آن کشف رابطه متغیرهایی باشد که در مورد آن‌ها پژوهشی انجام نشده است (دلاور ۱۳۹۸)^۱. این پژوهش از نوع کاربردی و همبستگی می‌باشد با استفاده از مدل‌های رگرسیون زیر رابطه بین متغیر مستقل و وابسته بررسی می‌شود. متغیرهای پژوهش: حاکمیت شرکتی متغیر وابسته و افشای سرمایه فکری متغیر مستقل پژوهش است.

$$DO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \varepsilon$$

مدل فرضیه فرعی اول

$$FO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \varepsilon$$

مدل فرضیه فرعی دوم

$$RID_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \varepsilon$$

مدل فرضیه فرعی سوم

$$DM_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \varepsilon$$

مدل فرضیه فرعی چهارم

$$PAC_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \varepsilon$$

مدل فرضیه فرعی پنجم

(Exposing Intellectual Capital (EIC): افشای سرمایه فکری

(Domestic ownership (DO): مالکیت داخلی

(Foreign ownership (FO): مالکیت خارجی

(ratio of independent directors (RID): نسبت مدیران مستقل

(Duality Manager (DM): دوگانگی مدیر

(Presence of the Audit Committee (PAC): حضور کمیته حسابرسی

ε : ضریب خطا

فرضیه‌های پژوهش

فرضیات حدس و گمان در مورد روابط احتمال بین دو یا چند متغیر است. از آنجا که فرضیه جمله خبری است و هیچ قطعی را بیان نمی‌کند، در نتیجه هدف کلی این پژوهش بررسی رابطه بین افشای سرمایه فکری و حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است.

فرضیات پژوهش بصورت زیر است:

فرضیه اصلی: بین افشای سرمایه فکری و حاکمیت شرکتی ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی اول: بین مالکیت داخلی با میزان افشای سرمایه فکری ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم: بین مالکیت خارجی با میزان افشای سرمایه فکری ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی سوم: بین نسبت مدیران مستقل در هیئت مدیره با میزان افشای سرمایه فکری ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی چهارم: بین دوگانگی مدیر عامل با میزان افشای سرمایه فکری ارتباط معناداری وجود دارد.

^۱ delower

فرضیه فرعی پنجم: بین حضور کمیته حسابرسی و میزان افشای سرمایه فکری ارتباط معناداری وجود دارد.

نحوه اندازه‌گیری متغیرها

مالکیت داخلی:

برای محاسبه درصد مالکیت (داخلی) مدیریت در هر شرکت، تعداد سهام مالکیت (داخلی) مدیریت بر کل تعداد سهام عادی شرکت، در پایان دوره تقسیم می‌شود (محمدی، ۱۴۰۰).

مالکیت خارجی:

برای محاسبه درصد مالکیت (خارجی) مدیریت در هر شرکت، تعداد سهام مالکیت (خارجی) مدیریت بر کل تعداد سهام عادی شرکت، در پایان دوره تقسیم می‌شود (محمدی، ۱۴۰۰).

نسبت مدیران مستقل:

درصد میزان مستقل (استقلال هیات مدیره) نشان دهنده نسبت اعضای غیرموظف هیات مدیره به کل اعضای هیات مدیره می‌باشد.

دوگانگی مدیر:

در صورتیکه در شرکتی مدیرعامل، رئیس یا نایب رئیس هیأت مدیره باشد، از متغیر موهومی یک و برعکس چنانچه رئیس یا نایب رئیس هیأت مدیره نباشد، از متغیر موهومی صفر استفاده خواهد شد (ایزدی نیا و رسائیان، ۱۳۹۴).

حضور کمیته حسابرسی:

اگر کمیته حسابرسی (حسابرس داخلی) در شرکت حضور داشت عدد ۱ در غیر این صورت عدد صفر استفاده خواهد شد (محمدی گل دوست، ۱۳۹۴).

افشای سرمایه فکری:

شاخص‌های مورد استفاده برای سنجش افشای سرمایه فکری به شرح زیر می‌باشد:
افشای سرمایه انسانی: افشای اطلاعات مرتبط با رفاه کارکنان، دانش مرتبط با کار، آموزش کارکنان.
افشای سرمایه رابطه‌ای: افشای اطلاعات مرتبط با مشتری مداری، سهم بازار شرکت، قراردادهای شرکت، گواهینامه‌ها و تقدیر نامه‌های دریافتی شرکت است.
افشای سرمایه داخلی: افشای اطلاعات مرتبط با سیستم اطلاعاتی، استفاده از فناوری، فعالیت‌های پژوهش و توسعه (همتی و جلیلی، ۱۳۹۱).

حاکمیت شرکتی:

حاکمیت شرکتی (توانایی راهبری شرکت) به شرح زیر محاسبه می‌شود.

$$GINDEX = \frac{\sum_{i=1}^m d_i}{\sum_{i=1}^n h_i}$$

که در این رابطه $\sum d$ بیانگر کلیه اقلامی است که امتیاز یک را گرفته اند و $\sum h$ بیانگر کلیه اقلامی است که ارزشهای صفر یا یک در مورد آنها لحاظ شده است. بنابراین در مورد هر شرکت شاخص توانایی حاکمیت شرکتی اندازه‌گیری شده است در دامنه صفر تا یک قرار می‌گیرد. (محمدی، ۱۴۰۰).

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری عبات است از مجموعه ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند (جامعه آماری به کل گروه افراد، وقایع یا چیزهایی اشاره دارد که محقق می خواهد به پژوهش درباره آنها بپردازد از نظراکثر محققان، در یک پژوهش علمی عناصری که حداقل دارای یک ویژگی مشترک باشند جامعه آماری پژوهش را تشکیل می دهند (مومنی ۱۳۹۸). بدین معنی که عناصر حاضر در جامعه آماری بایستی به لحاظ آن دارا بودن آن مشخصه نسبت به سایر عناصر قابل تشخیص باشند. بنابراین تناسب و تجاسن بین عناصر انتخاب شده یک از شرایط اولیه شروع یک پژوهش مطلوب تلقی می گردد. بدین منظور برای جلوگیری از تاثیر متغیرهای نامربوط، انتخاب جامعه آماری این پژوهش براساس دارا بودن شرایطی است که می توان اثر پدیده های غیر قابل کنترل را نیز تعدیل یا حذف نماید.

تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری

گروه نمونه، یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن محقق قادر است نتیجه را به کل جامعه آماری تعمیم دهد (سکاران ۱۳۸۱، ۲۹۵) یا به عبارت دیگر، تعداد محدودی از احاد جامعه آماری که بیان کننده ویژگیهایی اصلی جامعه باشد را نمونه گویند (آذر، مؤمنی ۱۳۹۸).

روش انتخاب نمونه آماری روش حذف سیستماتیک است. در این روش محقق بر اساس اطلاعات قبلی و نیز معیارهای پژوهش نمونه های واجد شرایط را از بین جامعه آماری انتخاب می کند. در این پژوهش نیز از آنجا که معیارها و هدف های معینی منشاء قضاوت های پژوهشگر در انتخاب نمونه از بین جامعه آماری است روش انتخاب نمونه روش حذف سیستماتیک است.

ابزار گردآوری داده ها

این پژوهش از طریق مطالعات کتابخانهای و بررسی سوابق و مدارک موجود در رابطه با موضوع پژوهش، جمع آوری و از کتابها، پایان نامه ها، مجلات داخلی و خارجی معتبر مرتبط با موضوع پژوهش و اینترنت که منبع اطلاعاتی روز و علمی می باشد استفاده شده است.

شیوه تجزیه و تحلیل داده ها

تجزیه و تحلیل داده ها فرایندی چند مرحله ای است که طی آن داده هایی که از طریق به کارگیری ابزارهای جمع آوری در نمونه آماری فراهم آمده اند خلاصه، کد بندی و دسته بندی و در نهایت پردازش می شوند تا زمینه برقراری انواع تحلیل ها و ارتباط به منظور آزمون فرضیه ها فراهم آید. در این فرایند داده ها هم از مفهومی و هم از جنبه تجربی پالایش می شوند و تکنیک های گوناگون آماری نقش بسزایی در استنتاج ها و تعمیم ها بر عهده دارند (خاکی، ۱۴۰۰).

در این پژوهش فرضیه ها با استفاده از مدل پانل دنیای رگرسیون پواسون و بر اساس معنی دار بودن یا نبودن ضرایب B_7 تا B_{10} آزمون می شوند برای بررسی وجود رابطه بین متغیرهای وابسته و مستقل پژوهش ضریب همبستگی پیرامون بکار گرفته می شود.

تحلیل فرضیه‌های پژوهش به تفکیک

جهت بررسی بیش‌تر به برازش مدل رگرسیونی خواهیم پرداخت:

جدول ضرایب معادله رگرسیون

$DO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	خطای معیار	آزمون t	سطح معنی‌داری
مالکیت داخلی	افشا سرمایه فکری	۱.۲۲۹۸۹۹	۰.۲۵۰۹۹۰	۴.۹۰۰۱۸۳	۰.۰۰۰۰
	C	۶۰.۹۶۹۸۳	۸.۵۷۳۳۴۴	۷.۱۱۱۵۵۸	۰.۰۰۰۰
ضریب تعیین			۰/۶۷۱		
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۵۸۸		
مقدار فیشر			۸/۱۵۴		
سطح معنی داری فیشر			۰/۰۰۰		
مقدار دوربین واتسون			۲/۳۱۶		
$DO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
$DO_{it} = 60.969 + 1.229 EIC_{it} + \ell$					

در این فرضیه میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۶۷۱ است که این مقدار نشان می‌دهد متغیر مستقل توانایی پیش‌بینی متغیر وابسته را به میزان ۶۷ درصد دارد. آماره دوربین-واتسون به‌منظور بررسی استقلال خطاها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در صورتی که مقدار آماره دوربین - واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد که در این فرضیه مقدار آن برابر ۲/۳۱۶ بوده که بین این رنج قرار می‌گیرد بنابراین فرض استقلال خطاها پذیرفته می‌شود. از طرفی سطح معنی‌داری آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد است، که این بدین معنا است مدل این فرضیه معنی‌داری شده است.

فرضیه اول: بین افشای سرمایه فکری با مالکیت داخلی ارتباط معناداری وجود دارد.

H_۰: بین افشای سرمایه فکری با مالکیت داخلی ارتباط معناداری وجود ندارد.H_۱: بین افشای سرمایه فکری با مالکیت داخلی ارتباط معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از برآورد فرضیه فوق مشاهده می‌شود که علامت آماره آزمون t مثبت است، که نشان می‌دهد متغیر مستقل توانسته با متغیر وابسته رابطه (به‌صورت مثبت) داشته باشد به طوری که بین افشای سرمایه فکری با مالکیت داخلی ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که H_۰ رد می‌شود.

$$\bar{Y} = a \pm bx$$

$$DO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$$

$$DO_{it} = 60.969 + 1.229 EIC_{it} + \ell$$

جدول ضرایب معادله رگرسیون

$FO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	خطای معیار	آزمون t	سطح معنی داری
مالکیت خارجی	افشا سرمایه فکری	۰.۳۲۴۶۲۶	۰.۰۱۵۱۸۶	۲۱.۳۷۶۱۵	۰.۰۰۰۰
	C	۲.۱۷۹۴۰۷	۰.۷۳۴۱۹۵	۲.۹۶۸۴۳۱	۰.۰۰۳۱
ضریب تعیین			۰/۳۹۲		
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۳۹۱		
مقدار فیشر			۴۵۶/۹۳۹		
سطح معنی داری فیشر			۰/۰۰۰		
مقدار دوربین واتسون			۱/۸۳۸		
$FO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
$FO_{it} = 2.179 + 0.324 EIC_{it} + \ell$					

در این فرضیه میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۳۹۲ است که این مقدار نشان می‌دهد متغیر مستقل توانایی پیش بینی متغیر وابسته را به میزان ۳۹ درصد دارد. آماره دوربین-واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در صورتی که مقدار آماره دوربین - واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد که در این فرضیه مقدار آن برابر ۱/۸۳۸ بوده که بین این رنج قرار می‌گیرد بنابراین فرض استقلال خطاها پذیرفته می‌شود. از طرفی سطح معنی داری آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد است، که این بدین معنا است مدل این فرضیه معنی داری شده است.

فرضیه دوم: بین افشای سرمایه فکری با مالکیت خارجی ارتباط معناداری وجود دارد.

H_۰: بین افشای سرمایه فکری با مالکیت خارجی ارتباط معناداری وجود ندارد.

H_۱: بین افشای سرمایه فکری با مالکیت خارجی ارتباط معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از برآورد فرضیه فوق مشاهده می‌شود که علامت آماره آزمون t مثبت است، که نشان می‌دهد متغیر مستقل توانسته با متغیر وابسته رابطه (به صورت مثبت) داشته باشد به طوری که بین افشای سرمایه فکری با مالکیت خارجی ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که H_۰ رد می‌شود.

$$\bar{Y} = a \pm bx$$

$$FO_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$$

$$FO_{it} = 2.179 + 0.324 EIC_{it} + \ell$$

جدول ضرایب معادله رگرسیون

$RID_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	خطای معیار	آزمون t	سطح معنی داری
نسبت مدیران مستقل	افشا سرمایه فکری	۶۰.۹۸۴۱۹	۸.۵۷۲۷۱۹	۷.۱۱۳۷۵۱	۰.۰۰۰۰
	C	۰.۲۲۹۹۰۷	۰.۲۵۰۹۷۲	۰.۹۱۶۰۶۷	۰.۳۶۰۰
ضریب تعیین			۰/۵۳۵		
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۴۱۹		
مقدار فیشر			۴/۶۰۱		
سطح معنی داری فیشر			۰/۰۰۰		
مقدار دوربین واتسون			۲/۳۱۶		
$RID_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
$RID_{it} = 0.535 + 60.984 EIC_{it} + \ell$					

در این فرضیه میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۵۳۵ است که این مقدار نشان می‌دهد متغیر مستقل توانایی پیش بینی متغیر وابسته را به میزان ۵۳ درصد دارد. آماره دوربین-واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در صورتی که مقدار آماره دوربین - واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد که در این فرضیه مقدار آن برابر ۲/۳۱۶ بوده که بین این رنج قرار می‌گیرد بنابراین فرض استقلال خطاها پذیرفته می‌شود. از طرفی سطح معنی داری آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد است، که این بدین معنا است مدل این فرضیه معنی داری شده است.

فرضیه سوم: بین افشای سرمایه فکری با نسبت مدیران مستقل ارتباط معناداری وجود دارد.

H_0 : بین افشای سرمایه فکری با نسبت مدیران مستقل ارتباط معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین افشای سرمایه فکری با نسبت مدیران مستقل ارتباط معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از برآورد فرضیه فوق مشاهده می‌شود که علامت آماره آزمون t مثبت است، که نشان می‌دهد متغیر مستقل توانسته با متغیر وابسته رابطه (به صورت مثبت) داشته باشد به طوری که بین افشای سرمایه فکری با نسبت مدیران مستقل ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که H_0 رد می‌شود.

$$\bar{Y} = a \pm bx$$

$$RID_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$$

$$RID_{it} = 0.535 + 60.984 EIC_{it} + \ell$$

جدول ضرایب معادله رگرسیون

$DM_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	خطای معیار	آزمون t	سطح معنی داری
دوگانگی مدیر	افشا سرمایه فکری	۵۴.۲۲۹۹۱	۹.۲۲۳۲۶۱	۵.۸۷۹۶۹۰	۰.۰۰۰۰
	C	۰.۲۲۷۷۱۶	۰.۲۷۰۰۱۷	۰.۸۴۳۳۴۰	۰.۳۹۹۴
ضریب تعیین			۰/۴۴۸		
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۳۱۰		
مقدار فیشر			۳/۲۵۳		
سطح معنی داری فیشر			۰/۰۰۰		
مقدار دوربین واتسون			۲/۴۴۵		
$DM_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
$DM_{it} = 0.227 + 54.229 EIC_{it} + \ell$					

در این فرضیه میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۴۴۸ است که این مقدار نشان می‌دهد متغیر مستقل توانایی پیش بینی متغیر وابسته را به میزان ۴۴ درصد دارد. آماره دوربین- واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در صورتی که مقدار آماره دوربین - واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد که در این فرضیه مقدار آن برابر ۲/۴۴ بوده که بین این رنج قرار می‌گیرد بنابراین فرض استقلال خطاها پذیرفته می‌شود. از طرفی سطح معنی داری آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد است، که این بدین معنا است مدل این فرضیه معنی داری شده است.

فرضیه چهارم: بین افشای سرمایه فکری با دوگانگی مدیر ارتباط معناداری وجود دارد.

H_۰: بین افشای سرمایه فکری با دوگانگی مدیر ارتباط معناداری وجود ندارد.

H_۱: بین افشای سرمایه فکری با دوگانگی مدیر ارتباط معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از برآورد فرضیه فوق مشاهده می‌شود که علامت آماره آزمون t مثبت است، که نشان می‌دهد متغیر مستقل توانسته با متغیر وابسته رابطه (به صورت مثبت) داشته باشد به طوری که بین افشای سرمایه فکری با دوگانگی مدیر ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که H_۰ رد می‌شود.

$$\bar{Y} = a \pm bx$$

$$DM_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$$

$$DM_{it} = 0.227 + 54.229 EIC_{it} + \ell$$

جدول ضرایب معادله رگرسیون

$PAC_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	خطای معیار	آزمون t	سطح معنی داری
حضور کمیته حسابرسی	افشا سرمایه فکری	۰.۲۰۴۳۴۴	۰.۰۱۸۴۵۱	۱۱.۰۷۴۷۶	۰.۰۰۰۰
	C	۰.۰۰۰۸۹۹	۰.۰۰۰۵۴۰	۱.۶۶۴۹۸۸	۰.۰۹۶۵
ضریب تعیین			۰/۵۸۵		
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۴۸۱		
مقدار فیشر			۵/۶۴۴		
سطح معنی داری فیشر			۰/۰۰۰		
مقدار دوربین واتسون			۲/۰۰۴		
$PAC_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$					
$PAC_{it} = 0.0008 + 0.204 EIC_{it} + \ell$					

در این فرضیه میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۵۸۵ است که این مقدار نشان می‌دهد متغیر مستقل توانایی پیش بینی متغیر وابسته را به میزان ۵۸ درصد دارد. آماره دوربین- واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در صورتی که مقدار آماره دوربین - واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد که در این فرضیه مقدار آن برابر ۲/۰۰ بوده که بین این رنج قرار می‌گیرد بنابراین فرض استقلال خطاها پذیرفته می‌شود. از طرفی سطح معنی داری آزمون فیشر کمتر از ۵ درصد است، که این بدین معنا است مدل این فرضیه معنی داری شده است.

فرضیه پنجم: بین افشای سرمایه فکری با حضور کمیته حسابرسی ارتباط معناداری وجود دارد.

H_۰: بین افشای سرمایه فکری با حضور کمیته حسابرسی ارتباط معناداری وجود ندارد.

H_۱: بین افشای سرمایه فکری با حضور کمیته حسابرسی ارتباط معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج حاصل از برآورد فرضیه فوق مشاهده می‌شود که علامت آماره آزمون t مثبت است، که نشان می‌دهد متغیر مستقل توانسته با متغیر وابسته رابطه (به صورت مثبت) داشته باشد به طوری که بین افشای سرمایه فکری با حضور کمیته حسابرسی ارتباط معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که H_۰ رد می‌شود.

$$\bar{Y} = a \pm bx$$

$$PAC_{it} = \alpha_{it} \pm \beta_1 EIC_{it} + \ell$$

$$PAC_{it} = 0.0008 + 0.204 EIC_{it} + \ell$$

نتیجه :

ارزشگذاری و افشای دارایی های نامشهود از موضوعات با اهمیت در گزارشگری مالی می باشد. در اقتصاد دانش محور، دارایی های نامشهود از جایگاه ویژه ای برخوردار هستند و قابلیت های بالقوه سازمان در آینده وابسته به این دارایی ها است. در دو سه دهه اخیر، منابع غیر فیزیکی به عنوان دارایی های نامشهود در مقایسه با دارایی های فیزیکی و مشهود یک واحد تجاری، رشد روز افزون داشته است. از دیدگاه اقتصاد یک دارایی، منبع تحت کنترل واحد تجاری است که منافع اقتصادی اتی دارد. برخی دارایی ها فاقد ماهیت فیزیکی هستند و قابل رویت نمی باشند، اما موجب افزایش ارزش واحد تجاری می شود. سرمایه انسانی (دانش)، سرمایه سازمانی، خلاقیت و نوآوری از جمله دارایی های نامشهود محسوب می شوند. در واقع دارایی های نامشهود ذخایر یک سازمان می باشند و درجه ریسک تجاری یک سازمان وابسته به این دارایی هاست. سرمایه گذاری در دارایی های نامشهود می تواند به معنای دستیابی به مزیت رقابتی باشد که به دست آوردن آن به عنوان یک فرصت در محیط تجاری رقابتی امروزی بسادگی امکان پذیر نیست. بنابراین سرمایه گذاری در دارایی های نامشهود دارای منافع بیشتری نسبت به سرمایه گذاری در دارایی های مشهود است. از این رو اثرات این نوع دارایی ها و سرمایه گذاری در آن ها باید شناسایی، تجزیه و تحلیل، ارزشگذاری و در فرایند گزارشگری گنجانده شود. یکی از مهمترین دارایی های نامشود که منجر به ایجاد ارزش می گردد سرمایه فکری است که تاکنون روش ها و مدل های مختلفی برای اندازه گیری و سنجش آن ارائه شده است. افشای ارزش سرمایه فکری می تواند دلایل مختلفی داشته باشد. اگرچه همه این دلایل جزو اهداف کلیدی هستند، اما هدف اصلی تهیه اطلاعات مفید برای سهام داران سازمان است. سهامداران داران، دارای نیازهای اطلاعاتی مختلفی هستند که رویه شرکت باید بر مبنای افشای آن دسته از اطلاعاتی باشد که بتوانند نیازهای اطلاعاتی گروه بیشتری را تامین کند. در این میان عوامل مختلفی از جمله ویژگی های خاص شرکت، شرایط محیط، ساز و کارهای داخلی و بیرونی نظام راهبری وجود دارند که می توانند بر میزان و نحوه افشای سرمایه فکری و دارایی های نامشهود موثر باشد. حاکمیت شرکتی بیانگر این موضوع است که شرکت ها در برابر کل جامعه، نسل های آینده و... مسئول هستند و در حقیقت موانع و اهرم های تعادل درون سازمانی و برون سازمانی برای شرکت هاست که تضمین می کند آن ها مسئولیت خود را نسبت به تمام ذی نفعان انجام می دهند و درصدد ارتقای انصاف، شفافیت و پاسخگویی در بنگاه اقتصادی می باشد و سیستم مکانیزم حاکمیت شرکتی مناسب منجر به تقویت و مهارت مدیران و کمیته حسابرسی شده و منجر به بهبود کیفیت صورت های مالی می شود. در این فصل به کلیات مربوط به پژوهش پرداخته میشود که مهمترین نکات آن مربوط به بیان مساله و اهمیت و ضرورت پژوهش، بیان فرضیه ها و متغیرهای پژوهش و همچنین روش پژوهش و گردآوری داده ها می باشد.

منابع فارسی

- انواری رستمی، علی اصغر. سراجی، حسن. (۱۳۸۴). «سنجش سرمایه فکری و بررسی رابطه میان سرمایه فکری و ارزش بازار سهام شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران»، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۹، صص ۴۹-۶۲.
- انواری رستمی، علی اصغر. رستمی، محمد رضا. (۱۳۸۲). «ارزیابی مدل‌ها و روش‌های سنجش و ارزش‌گذاری سرمایه‌های فکری شرکت‌ها»، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۴، صص ۵۱-۵۷.
- بورس اوراق بهادار تهران (۱۳۸۶) آیین نامه نظام راهبری شرکتی. صص ۱-۲۹
- پورزمانی، زهرا. جهان‌شاد، آریتا. محمود آبادی، عتی. (۱۳۹۱). «تأثیر سرمایه فکری بر ارزش بازار و عملکرد مالی»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۲، صص ۱۷-۳۰.
- رحمانی و عارف منش (۱۳۹۹) تأثیرافشای سرمایه فکری بر هزینه سرمایه. درپژوهشی به تأثیرافشای سرمایه فکری و اجزای آن و همچنین افشای اختیاری اطلاعات مالی بر هزینه سرمایه فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۶، صص ۱۹-۳۴.
- رحیمی ریگی و همکاران (۱۴۰۱) تأثیرسرمایه فکری بر کارایی شرکت های پذیرفته شده دربورس اوراق بهادار تهران با استفاده از مدل تحلیلی پوششی داده ها. نشریه تحقیقات حسابداری، سال ۱، شماره ۷ صص ۳۴-۵۷.
- حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۷۷). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ اول، تهران، انتشارات سمت.
- حیدری، مهدی. قادری، بهمن. کفعمی، مهدی. (۱۳۹۴). «تبیین رابطه بین نظام راهبری شرکتی و سرمایه فکری از دیدگاه نظریه نمایندگی»، نشریه دانش حسابداری، شماره ۲۲، صص ۱۳۱-۱۵۱.
- خاکی، غلام‌رضا. (۱۳۸۶). روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی، چاپ چهارم، تهران، انتشارات بازتاب.
- خاکی، غلام‌رضا. (۱۳۸۴). «روش تحقیق در مدیریت تهران، جلد اول»، تهران، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- دستگیر، محسن. محمدی، کامران. (۱۴۰۰). «سرمایه فکری گنج تمام نشدنی در سازمان»، ماهنامه تدبیر، شماره ۲۱۴، صص ۳۴-۲۸.
- زنجیردار، مجید. کهن، علی. سلطان‌زاده، علی‌اکبر. (۱۳۸۷). «مدیریت، اندازه‌گیری و گزارشگری از سرمایه فکری»، نامه اتاق بازرگانی، شماره ۲۸۴، صص ۱۳-۱۴.
- زاهدی، سید محمد، لطفی‌زاده، فرشته. (۱۳۸۶). «ابعاد و مدل‌های اندازه‌گیری سرمایه فکری»، فصلنامه مطالعات مدیریت، شماره ۵۵، صص ۳۹-۶۴.
- ستایش، محمد حسین. کاظم نژاد، مصطفی. (۱۴۰۰). «بررسی تأثیر سرمایه فکری بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، شماره ۱۵، صص
- صیدی، حجت‌اله. حیدری، علی‌رضا. (۱۳۹۲). «بررسی تأثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی
- عباس‌زاده، محمدرضا. هادوی، فهیمه. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر سرمایه فکری بر روی عملکرد شرکت‌ها، با استفاده از روش پالیک برای اندازه‌گیری سرمایه فکری و استفاده از معیارهای عملکرد، دهمین همایش ملی حسابداری ایران.
- عباسیان، محسن (۱۳۹۰) اندازه گیری سرمایه فکری در بازار سرمایه ایران مجله پیشرفتهای حسابداری دانشگاه شیراز صص ۶۵-۷۸

- نمازی و کرمانی" (۱۳۸۷) بررسی رابطه بین ترکیب هیأت مدیره با عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. "مجله حسابداری مدیریت پیش شماره سوم.
- نمازی، محمد. ابراهیمی، شهلا. (۱۴۰۰). «بررسی تأثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی جاری و آینده در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، تحقیقات حسابداری، شماره ۴، صص ۲۵-۲۲.
- نمامیان، فرشید. قلی زاده، حسن. باقری، فاطمه. (۱۳۹۰). «سرمایه فکری و روش های اندازه گیری آن، دومین کنفرانس مدیریت اجرایی،
- نیکومرام، هاشم. و محمدزاده، حیدر (۱۳۹۴). رابطه بین حاکمیت شرکتی و مدیریت سود. "مجله فراسوی مدیریت، سال چهارم شماره ۱۵
- نیکبخت و یزدانیان (۱۴۰۱) تحلیل هزینه- منفعت افشای سرمایه فکری از دیدگاه صاحب نظران و کارشناسان حسابداری. تحقیقات حسابداری، شماره ۱، صص ۹۱- ۶۹.
- نیکومرام، هاشم. رهنمای رود پشتی، فریدون. همتی، هدی. (۱۳۹۲). « مقایسه عملکرد پرتفوی انتخابی بر اساس مدل های حسابداری سرمایه فکری با استفاده از مدل تحلیل شبکه با مدل های سنتی و نوین شبکه»، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، شماره ۱۹، صص
- همتی، حسن. معین الدین، محمود. مظفری شمسی، مریم. (۱۳۹۴). « بررسی ارتباط بین سرمایه فکری و ارزش بازار و عملکرد مالی شرکت های غیر مالی»، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، شماره ۷، صص ۴۸-۲۲.
- همتی و جلیلی (۱۳۹۱) رابطه افشای سرمایه فکری با نوع مالکیت و اندازه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله تحقیقات مالی، شماره ۷ جلد ۳۱، صص ۴۲-۰.
- همتی، حسن. کرامتی فرهود، علی. شیپوریان، سعید. (۱۳۹۴). «مدل ها و روش های حسابداری سرمایه فکری».

منابع غیر فارسی

- Alhiedal Guo (۲۰۲۰) Company's Value Added and Intellectual Capital Coherence", Verslas: Teorija ir Praktika, No. ۱۲ (۲).
- Bahati (۲۰۱۹) "Are Intellectual Capital Performance and Disclosure Practice Related?", Journal of Intellectual Capital, ۲ (۳), PP. ۱۹۲-۲۰۳.
- Brennan. N., & Connell. B. (۲۰۰۰). Intellectual capital: current issues and policy implications. Journal of Intellectual Capital, ۱ (۳), ۲۴۰-۲۰۶.
- Bontis, N., Crossan, M. and Hulland, j. (۲۰۰۲), Managing an organizational learning system by aligning stocks and flows". Journal of Management Studies, Vol. ۳۹, No. ۴. June,. Pp. ۴۳۷-۴۶۶.
- Bontis, N. (۲۰۱۹), "Assessing Knowledge Assets: A Review of the models used to Measure intellectual capital". International Journal of Management Review, Vol. ۳, No. ۱, pp. ۴۱-۶۰.
- Bontis, N.; Dragonetti, N. C.; Jacobsen, K. and Roos, G. (۱۹۹۹), "The Knowledge Toolbox: A Review of the Tools Available to Measure and Manage Intangible Resources", European Management Journal, ۱۷ (۴), ۳۹۱-۴۰۲

- Bontis, N. (۲۰۰۰) , "CKO Wanted- Evangelical Skills Necessary: A Review of the Chief knowledge Officer Position", Knowledge and Process Management, ۷ (۴) , ۲۹-۳۸
- Brooking, A. (۱۹۹۶) , " Intellectual Capital", London: International Thompson Business Pres
- Chang ,W, Hsieh,J, (۲۰۱۱) ,” The dynamics of intellectual capital in organizational development” African Journal of Business Management Vol. ۵ (۶) , pp.۲۳۴۵-۲۳۵۵, ۱۸ March ۲۰۱۱
- Cid Garcia Nogueira ,Herbert Kimura , Lucas de Barros Junior ,Leonardo Fernando Cruz Basso, (۲۰۱۰). THE Impact of intellectual capital on value added for Brazilian companies traded at the bmfbovespa. Business journals. Journal of International Finance and Economics
- Dzinkowski R. (۲۰۰۰). “The Measurement and Management of Intellectual Capital: An Introduction”. Management Accounting, Vol. ۷۸, No. ۲, ۳۲-۳۶.
- Edvinson, L. and Malone, M. (۱۹۹۷) , "Intellectual Capital: Realizing your Companys True Value by Finding its Hidden Brainpower", New York, NY: Harper Collins.
- Edvinsson, L., & Sullivan, P. (۱۹۹۶). Developing a model for managing intellectual capital. European Management Journal, ۱۴ (۴) ۳۵۶-۶۴.
- Filkhaton (۲۰۱۰) "Testing the Relationship betweenIntellectual Capital and a Company's Performance: Evidence from SouthAfrica", Meditari Accountancy Research, Vol. ۱۱,PP. ۲۵-۴۴.
- Gigantih (۲۰۲۰) "Intellectual Capital Practice andPerformance in Russian enterprise". Journal of Intellectual Capital, ۴, PP.۶۹۵-۷۰۷.
- Gruian , R. (۲۰۰۴) , "Knowledge management metrics, Industrial Management and Data Systems", Vol. ۱۰۴, No. ۶, pp. ۴۵۷-۴۶۸
- Holmen, J. (۲۰۲۰). Intellectual Capital Reporting, Management Accounting Quarterly, Vol.۶, No۴.
- Harvey, M. G. and Lusch, R. F. (۱۹۹۹) , "Balancing the Intellectual Capital Books: Intangible Liabilities", European Management Journal, ۱۷ (۱) , ۸۵-۹۲.
- Kaplan. R. S., & Norton. D. P. (۱۹۹۶). The Balanced Scorecard: Translating Strategy Into Action [Electronic Book]. Harvard Business School Press. Retrieved .from the World Wide
- Lev. B. (۲۰۱۹) , "Intangibles: Management, Measurement, and Reporting", The Brookings Institution, Washington, D.C.
- Lim, Lunn L.K. & Dallimore, Peter (۲۰۰۴). Intellectual capital: management attitude in service industries. Journal of Intellectual Capital, No.۱. pp.۱۸۱-۱۹۴.
- _ Lai & Chih Li (۲۰۲۱). Institutional ownership and information transparency: Role of technology intensities and industries. Asia Pacific Management Review ۲۱ (۲۰۲۱) ۲۶e-۳۷
- Lue, N. (۲۰۱۹) , Reporting intellectual capital in annual reports: evidence from Ireland, Account, Audit, Account J. ۱۴ (۴). P, ۴۲۳-۴۳۶.
- Talukdar, Abhijit) ۲۰۰۸ (What is Intellectual Capital? And why it should be measured? ,Vol.۳ ,No.۴,۲۰۰۸.
- Tsan. (۲۰۰۲). Intellectual Capital Measurement and Holistic Value Approach (HVA). Works Institute Journal. Vol. ۴۲, Oct-Nov, pp. ۱-۱۵.

- Tel yong (۲۰۱۰) "Intellectual Capital and Corporate Performance in Indian Pharmaceutical Industry", Journal of IntellectualCapital; ۹, PP. ۶۸۴-۷۰۴.
- van Buren (۱۹۹۹) , Alliance, Intellectual, and Human Capital as Selection Criteria in Venture Financing and Performance of Biotechnology Startups, Journal of Business Venturing; ۱۹: ۴۱۱-۴۳۶.
- Waterhouse, J. and Svendsen, A (۱۹۹۸) , Strategic Performance Monitoring and Management, CICA, Toronto.
- Zégghal, Anis Maaloul, (۲۰۰۸) "Analysing value added as an indicator of intellectual capital and its consequences on company performance", Journal of Intellectual Capital, Vol. ۱۱ Iss: ۱, pp. ۳۹- ۶۰.